

אימון קטלני:
הריגתו של מוחמד אל-חילו
על-ידי מסתערבים בחיזמה

בַּעֲלָם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

בִּצְלֵם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים (ע.ר.)

רחוב עמק רפאים 43 (קומה שניה), ירושלים 93141
טלפון 02/5617271, פקס 02/5610756

**BTSELEM - The Israeli Information Center for
Human Rights in the Occupied Territories**
43 Emek Refaim St. (Second Floor), Jerusalem
Tel. 02/5617271, Fax. 02/5610756

*بتسيلم' مركز المعلومات الاسرائيلي لحقوق الانسان في الاراضي المحتلة
شارع عمدة، رفائيم 43، (الطابق الثاني) القدس 93141.
تلفون 02-5617271. فاكس 02-5610756.

e-mail: btselem@actcom.co.il

<http://www.btselem.org>

ISSN 0793-4580

**אימון קטלני
הריגתו של מוחמד אל-חילו
על-ידי מסתערבים בחיזמה**

כתובה :

שירלי ערן ויעל שטיין

תחקיר :

פואד אבו חאמד, נגיב אבו רקייה, מאזן דנדיס

מוחמד עבד אל-עזיז סאלח אל-חילו, בן 57, נשוי ואב ל-13 ילדים, נהרג ב-25.2.97 מידי חיילי יחידת המסתערבים "דובדבן" בכפר חיזמה שבנפת רמאללה.

מעדויות שגבו תחקירני **בצלם** מעדי ראייה עולה כי החיילים פעלו במהלך האירוע בצורה בלתי חוקית. החיילים ירו והיכו את תושבי הכפר בלא שהיתה לכך כל הצדקה, וכתוצאה מכך נהרג מוחמד אל-חילו ונפצעו שלושה אנשים. מהתחקיר עולה כי קיים חשש כבד שאל-חילו מת כתוצאה ממכות שהיכה אותו אחד החיילים בראשו, בעת שישב על ערפו, ולא כפי שפורסם, כתוצאה מהירי ברגלו.

על-פי העדויות, תקפו שלושה חיילים מיחידת המסתערבים, שהיו לבושים בבגדים אזרחיים, את אחד מתושבי הכפר, חמזה סלאח א-דין, ללא כל התגרות מצידו. תושבי הכפר, שסברו שמדובר במתנחלים, החלו להתקבץ במקום, ואז הפך אחד החיילים את חמזה סלאח א-דין לבן-ערובה. באותו זמן ירו החיילים לעבר רגלי הקהל. לאחר שחמזה סלאח א-דין הצליח להמלט, תפסו החיילים במקומו את מוחמד אל-חילו, שנפצע ברגלו מן הירי. אחד החיילים הושיב את אל-חילו הפצוע על הארץ, התיישב על עורפו והיכה אותו בראשו במכשיר הקשר שלו במשך כ-20 דקות. אל-חילו נהרג. שלושה תושבים אחרים נפצעו מן הירי.

ניסיונותיהם של תושבי הכפר להזעיק למקום את כוחות הביטחון נכשלו, לאחר שחיילי המחסום

ושוטרים שאותם עצרו תושבי הכפר בכביש הראשי הסמוך, סירבו להגיע לכפר. רק לאחר זמן רב הגיע למקום גייץ של משמר הגבול.

מהעדויות עולה בבירור כי החיילים יכלו לצאת מהכפר בלא להפגע ומבלי לפגוע באיש. התקרית כולה התרחשה בפאתי הכפר, במרחק של כחצי קילומטר ממחסום צבאי. החיילים היו מצויידים במכשירי קשר, בהם יכלו להזעיק עזרה, ונוסף לכל זאת, אנשים מהכפר, בהם אל-חילו, הציעו לחיילים לסייע להם לצאת מהכפר. למרות כל זאת בחרו החיילים להשאר בכפר ולהתעמת עם התושבים.

אל-חילו הועבר לבית-החולים הדסה עין-כרם, לשם הגיע ללא רוח-חיים. דובר בית-החולים, מר יוסי שובל, מסר כי "סיבת המוות תוכל להתברר רק בנתיחת הגופה" וכי "הרופאים מתקשים להאמין שהאיש מת מהפצע בברכו".

בגופתו של אל-חילו לא בוצעה נתיחה פתולוגית. זאת, לטענת דובר צה"ל, בשל התנגדות נחרצת מצד המשפחה. יש להדגיש כי היו מקרים בעבר בהם המשפחה התנגדה לנתיחת הגופה, אך המדינה, שסברה שהדבר נחוץ לצורך קביעת סיבת המוות, פנתה לבית-המשפט שאישר את הנתיחה.¹ גם בדיקות אחרות, כגון בדיקת CT, שיכולה היתה לסייע בקביעת סיבת המוות, לא בוצעו בגופה. גופתו של אל-חילו הועברה לאנשי הרשות הפלסטינית, אשר העבירה אותה למשפחה לקבורה מהירה, בלא לבצע בה נתיחה פתולוגית או בדיקות כלשהן.

1. כך היה למשל במקרה של מוחמד אמין איברההים עומר דבוסי, בן 22, שנהרג ב-1.1.93 בבית איבא שבנפת שכם. לאחר שהמשפחה סירבה לבצע נתיחה, פנתה המדינה לבית-המשפט, שם טען נציג המדינה כי הם זקוקים לקליע שגרם למוות כדי לקבוע מי גרם למוות ואם הוא פעל בהתאם להוראות הפתיחה באש. בית-המשפט קיבל את טענת המדינה ואישר לבצע את הנתיחה (תיק ח.ס.מ. 5/93).

מסווים כאזרחים וחמושים בנשק חס בלבד. בכך הם יוצרים סיכון גבוה, שהם מודעים לו, שייחשפו, דבר שיעמיד את חייהם בסכנה ויחייב אותם להשתמש בנשק.²

בצלם כבר התריע בעבר על כך ששיטות הפעולה של יחידות המסתערבים, ובמיוחד הוראות הפתיחה באש שלהן, אינן עומדות במבחן החוק. חיילים מיחידות אלו נכנסים לתוך אוכלוסייה אזרחית עוינת כשהם

נתונים

מאז תחילת האינתיפאדה נהרגו מידי יחידות המסתערבים של כוחות הביטחון השונים של ישראל **159** פלסטינים, **19** מהם ילדים מתחת גיל 16. בנוסף נהרגו חייל צה"ל ואזרח ישראלי.

מאז הצהרת העקרונות בספטמבר 1993 נהרגו **30** פלסטינים מידי יחידות אלו.

2. ר' **בצלם**, פעילות היחידות המיוחדות בשטחים, מאי 1992.

עדויות של אחמד עבדאללה מוטלאק סלאח א-דין, בן 40, נשוי ואב לשישה ילדים

העדות נגבתה על-ידי פואד אבו חאמד ב-26.2.97
בכפר חיזמה

אתמול, בסביבות השעה 17:00, ישבתי בבית עם ילדיי, לאחר שחזרתי מעבודתי כפועל בניין. שמעתי צעקות של נשים. יצאתי החוצה.

הבית שלי נמצא במרחק של כ-30 מטר ממקום האירוע. כשיצאתי החוצה ראיתי מישהו, שלא זיהיתי, מכוון אקדח לפנים של חמוזה נאיף מוטלאק. הפנים של חמוזה היו מלאים דם. לא הבחנתי בדיוק איך וממה נפצע. ראיתי מסביב כ-60 בני אדם, ילדים ונשים.

הם היו שלושה. לשלושתם היו אקדחים מאותו סוג. אחד החזיק את חמוזה ושניים ירו לעבר האנשים כדי להרחיק אותם. המרחק בין היורים לבין האנשים היה בין מטר לשלושה מטרים. התקרבותי עד למרחק של כ-60 ס"מ מהם.

הם לבשו מכנסי גיינס, ואחד מהם, בן כ-18, דרך על הפנים של חמוזה. עור הפנים שלו היה כהה, גובהו כ-175 ס"מ ושיערו קצר. הם לבשו אותו דבר, חולצות "נטיי" בצבע אדום בהיר.

אני דיברתי איתם בעברית. אמרתי להם: תעזבו את האנשים ואנחנו נדאג שאף אחד לא יגע בכם. הם צעקו כל הזמן ואיימו לירות בנו אם לא יתרחקו האנשים, שניסו להתקרב אליהם כל הזמן. אניני יודע למה הם הגיעו לכפר ומאיפה הם באו.

בינתיים אנשים מהכפר, שאני לא מכיר, הלכו למחסום כדי לקרוא לחיילים. החיילים סירבו לבוא. אנשים אחרים ירדו לכביש עוקף-רמאללה.

בערך באותו זמן נפצע עלי עבדאללה מוטלאק מירי ברגלו השמאלית. הרגל השמאלית שלו דיממה.

בחורים מהכפר הכניסו אותו לאוטו כדי לקחת אותו לבית-חולים. הישראלים ירו ירי אינטנסיבי לכיוון הרגליים של האנשים, והחליפו מחסניות כל הזמן.

אחר כך הסתכלתי לעבר הישראלים. ראיתי שבינתיים הם תפסו את מוחמד עבד אל-עזיז אל-חילו והושיבו אותו על הרצפה. ראיתי גם שדם נוזל מרגלו השמאלית. הוא לא היה מסוגל לדבר ולא כלום.

ניסיתי כל הזמן לשחרר אותו. אחד מהישראלים ישב על הגב של מוחמד יותר מ-20 דקות, כשהפנים שלו לכיוון האנשים, וירה לעבר הרגליים של האנשים. מוחמד לא זז. זה היה אחרי 17:30. ראיתי את האיש שיושב על מוחמד מכה אותו בראשו כמה פעמים, לא רצופות, במכשיר קשר.

בשלב הזה הגיע לכפר גייפ עם חיילים. אני לא יודע כמה. אחר-כך נכנס עוד רכב, טנדר מיצובישי, שגם בו היו חיילים. כשהישראלים ראו את החיילים הם חבשו את הכובעים שלהם. על הכובעים היו פס צהוב זרחני וכתובת בעברית. לא הבחנתי מה כתוב. בשלב הזה אחד הישראלים חבש את רגלו של מוחמד, שהיה חסר הכרה. לא ראיתי שום פצעי ירי או דם בחלק העליון של גופו או על ראשו. ראיתי דם רק על רגלו השמאלית.

כשהגיעו החיילים הם הכניסו את מוחמד לתוך הגייפ הצבאי. זה לקח עשר דקות עד שהכניסו אותו לגייפ. הראש שלו פנה פנימה והרגלים החוצה. כשהגייפ התחיל לנסוע הוא התחיל להחליק החוצה ורגליו נגעו בקרקע. הם הרימו אותו והכניסו אותו לרוחב של הגייפ. אחד מהישראלים קרא לישראל אחר בשמו. יכול להיות שקרא לו אייל.

הם לקחו את מוחמד לצומת של הכפר ואחר-כך הגיע אמבולנס אזרחי ולקח אותו לבית-החולים. אני נסעתי לבית-חולים אל-מוקאסד לראות את הפצועים. מאוחר יותר נודע לי על מותו של מוחמד.

עדותו של חמוזה נאיף עבדאללה סלאח א-דין, בן 21, נשוי ואב לילד

**העדות נגבתה על-ידי מאזן דנדיס בבית העד
בחיזמה ב-26.2.97**

אתמול, בשעה 16:00, חזרתי לכפר מהעבודה. התקלחתי ואכלתי, וישבתי בבית עם אשתי. אחרי כשעה אשתי אמרה לי שיש שלושה צעירים מאחורי הבית. הסתכלתי מהחלון של חדר האמבטיה, הפונה לצד האחורי של הבית, וראיתי שלושה בחורים לבושים מכנסי גיינס, נעלי ספורט ומעילים, ובעלי שיער קצר. חשבתי שהם ערבים. באותו שלב לא ראיתי שהיה להם נשק. לא היה אף אחד אחר בסביבה.

יצאתי מהבית והלכתי לכיוון שלהם. הם היו כחמישה מטר מהדלת. רציתי לשאול אותם אם הם טעו בדרך או שהם רוצים משהו. כשהתקרבתי, אחד מהם התנפל עלי והפיל אותי על הרצפה כשגבי על הקרקע. הוא כרע לצדי, כשרגל אחת שלו על החוזה שלי. הוא הצמיד את הקנה של האקדח לראש שלי. שני האחרים עמדו משני הצדדים שלנו ושלפו גם הם אקדחים.

בינתיים באו אנשים – בעיקר נשים וילדים. הבחור שישב עלי הוציא אזיקים מפלסטיק וניסה לקשור לי את הידיים. הזויתי את הידיים והוא לא הצליח לקשור אותי. הוא לקח אבן בידו השמאלית (האקדח היה בידו הימנית) והחל להכות אותי באבן במצח. ירד לי דם מהמכות האלה. מדי פעם הוא תפס את הבגד שלי בצווארון מאחור, הריס אותי, היכה אותי בקת האקדח, ואמר לאנשים לא להתקרב. שני האחרים ירו בין רגלי האנשים.

כל פעם שהאנשים התקרבו עד למרחק של פחות משני מטר מהישראלים, הישראלים ירו, ואז האנשים התרחקו. כשהפסיק הירי הם התקרבו שוב.

ארבעה מאנשי הכפר ניסו לנהל משא ומתן עם הישראלים: הדוד שלי עלי עבדאללה, אחמד עבדאללה, גם הוא דוד שלי, איש אחר שאינני מכיר וג'סי מוחמד אל-חילו, אותו ראיתי רק לרגע.

שמעתי את דודי עלי אומר להם בעברית: תעזבו אותי ואני אקח אתכם עד הכביש. בתגובה, זה שתפס אותי הרים את האקדח וירה. שמעתי אנשים אומרים לישראלים: יש לכם מכשיר קשר, למה אתם לא מבקשים שהמשטרה תבוא ותעזור לכם?

שמעתי את זה שתפס אותי מדבר במכשיר הקשר. אחרי שגמר לדבר הוא הרים אותי שוב, והאנשים

ביקשו ממנו שוב לעזוב אותי. הם אמרו: אם אתם מפחדים ניקח אתכם עד הכביש, או שתקראו למשטרה. הם לא ענו. הם ירו כל הזמן – לפעמים באוויר ולפעמים לעבר רגלי האנשים.

כל זה נמשך כחצי שעה. אז הצלחתי להחלץ מהם וברחתי לבית שלי שנמצא כחמישה מטרים מהמקום. נכנסתי לחדר השינה ונעלתי את הדלת אחרי. קרובי משפחה שלי באו, דפקו בדלת ואמרו: צא, ניקח אותך לבית-חולים. לקחו אותי במכונית פרטית לבית-החולים ברמאללה. בבית-החולים קיבלתי עזרה ראשונה. עשו לי שלושה תפרים במצח ושמו גבס על היד השמאלית שנשברה.

כשהייתי בחדר המיון באו אנשי משטרה פלסטינית. הם לקחו אותי למשרד המושל, שם חקר אותי ג'יבריל רג'וב. נשארתי שם עד שתיים וחצי בלילה, ובשלוש הגעתי חזרה הביתה לאחר שאנשי הרשות ניהלו מגעים עם הישראלים.

עדותו של עלי עבדאללה מוטלאק סלאח א-דין

**העדות נגבתה על-ידי מאזן דנדיס ב-25.2.97 בבית
העד בחיזמה**

היום חזרתי הביתה מכפר ג'בע, בין חמש לחמש וחצי בערב. ירדתי מהמכונית בכביש הראשי, והלכתי לכיוון הבית. ראיתי כמה בחורים רצים לעברי. הם אמרו לי: חמוזה מת, חמוזה מת. הלכתי מהר לכיוון ביתו של חמוזה. כשהתקרבתי ראיתי שלושה גברים חמושים באקדחים. אחד מהם שם את רגלו על חמוזה. השניים האחרים עמדו משני צדדיו וכיוונו את האקדחים אל אנשי הכפר.

התקרבתי עד למרחק של שלושה מטרים מהם. במרחק של כמטר מאחורי עמדו עוד שלושה אנשים, לפני שאר הקהל. היו שם הרבה אנשים, לפחות עשרים, כולל נשים. אמרתי לו, בעברית הגרועה שלי: זה בן אה שלי, תעזבו אותו, אנחנו לא רוצים בעיות.

תלכו, אף אחד לא ידבר איתכם. הם לא ענו לי. התקדמתי עוד מטר ותוך כדי כך הרמתי ידיים למעלה. הבחור שישב על חמוזה התחיל לירות באוויר. זו היתה הפעם הראשונה שהם ירו מאז שהגעתי. אחר-כך הוא ירה לכיוון הרגליים שלי. באותו רגע עמד לידי מוחמד אל-חילו ואמר לי תן לי לדבר איתם, כי הוא היה יותר מבוגר ממני.

הוא אמר להם: תברחו, המשטרה בדרך, והתקרב אליהם יותר ויותר. אחד הישראלים כיוון אקדח לפניו של פארוק. פארוק הדף את היד שלו כלפי מעלה והיריות נורו באוויר. חמוזה ניצל את המהומה שנוצרה והצליח להימלט לתוך הבית שלנו, במרחק של כ-15 מטר ממקום האירוע.

בינתיים התאספו עוד ועוד אנשים ובמקום היו כבר כ-30-40 מתושבי חיזמה. האנשים ביקשו מהישראלים להסתלק. מוחמד אל-חילו התקרב אליהם ואמר להם ללכת ואז הם ירו בו ברגל. דודי עלי ניסה למשוך את מוחמד הפצוע ולהרחיק אותו, ואז הם ירו גם בו. הישראלים השתלטו על מוחמד אל-חילו הפצוע ולקחו אותו כבן ערובה. אחד החיילים הושיב אותו והתישב על גבו. הוא היכה בראשו במכשיר הקשר, במשך כעשרים דקות.

מחמוד עוואד, שיח' יאסר עבד אל-חמיד ואחמד עטא הלכו להזעיק עזרה מהמחסום, המרוחק כ-500 מטר ממקום הארוע. לדעתי אין ספק שחיילי המחסום שמעו את הירי בחיזמה ולמרות זאת לא התערבו ולא הזעיקו עזרה. רק אחרי השעה 18:00 הגיע גיפ ובו כשישה שוטרי מג"ב. כשהם הגיעו, שלושת הישראלים שלפו מגרביהם כובעים עם פס זוהר בצבע צהוב, שהיה כתוב עליהם משהו בעברית. אני לא יודע לקרוא עברית. אחד משוטרי המג"ב ואחד מהישראלים הכניסו את מוחמד הפצוע לתוך הגיפ של משמר הגבול. הם עזבו את המקום.

עדותו של איבדאהים עבד אל-עזיז אל-חילו, בן 46, נשוי ואב לשבעה ילדים, אחיו של מוחמד אל-חילו, עובד במשרד התיאום והקישור ברשות הפלסטינית ביריחו

**העדות נגבתה על-ידי פואד אבו חאמד ב-2.3.97
בבית העד בחיזמה**

נודע לי על התקרית מבני פאדי, שהתקשר אלי מהחנות שלנו בכפר. אני הייתי במשרד שבו אני עובד ביריחו. פאדי אמר לי ששלושה מתנחלים נכנסו לכפר והם מתפרעים ומכים אנשים וגם יורים, והוא מבקש שאנסה להשיג עזרה מהמת"ק.³

שני הישראלים האחרים החלו גם הם לירות. הרגשתי שנפגעתי ברגלי השמאלית, מתחת לברך. הלכתי אחורה, בצליעה. שני בחורים מהכפר החזיקו אותי ולקחו אותי למכונית. ירד לי הרבה דם. תוך כדי כך שמעתי עוד ירי. לקחו אותי לבית-החולים אל-מוקאסד, שם קיבלתי טיפול בחדר המיון. הקליע נכנס לבשר ויצא, ולא גרם נזק רב. משם שלחו אותי הביתה.

עדותו של מחמוד נאיף עבדאללה סלאח א-דין, בן 23, נשוי

**העדות נגבתה על-ידי נגיב אבו רקייח ב-2.3.97
במקום הארוע בכפר**

ביום שלישי, ה-25.2.97, הייתי בבית המשפחה שלי, שבו אני גר עם אשתי, אחי חמוזה, אשתו ובנו, שבעת אחי ואחיותי הקטנים ממני וכן סבתי ודודתי. כולנו גרים בבית אחד. היה אצלנו אורח בשם מחמוד עוואד. בסביבות השעה 17:00 יצא אחי חמוזה מהמקלחת ואשתו ניגבה שם. שמעתי אותה אומרת לאחי חמוזה שצעירים זורקים אבנים על הבית.

יצאתי מהחדר שלי וראיתי שאחי חמוזה כבר יצא החוצה לבדוק את העניין. הסתכלתי דרך החלון הצפוני וראיתי מחוץ לבית שלושה צעירים שלבשו בגדים אזרחיים. כולם לבשו גינס כחול.

חמוזה הושיט את ידו לשלום לאחד הצעירים האלה. הצעיר הפיל את חמוזה על האדמה. אני ומחמוד עוואד, האורח שלנו, יצאנו מהבית, ואז הצעירים החלו לירות עלינו. רק כשהם ירו הבנתי שהם לא מהכפר. חשדתי שאלה מתנחלים. השלושה הרביצו לחמוזה. אני ומחמוד לא התקרבנו כי חששנו שאם נלחץ אותם הם יירו בחמוזה. כשלב זה היו בקירבת המקום כחמישה-עשר איש, שישה מהם גברים והשאר ילדים ונשים. הנשים החלו לצעוק: הרגו את חמוזה.

באותו רגע חזרו קרובי משפחה שלנו, כעשרה או שנים-עשר איש, מניחוס אבלים בכפר ג'בע. הם ירדו מהרכב שהביא אותם והצטרפו לאנשים. דודי עלי עבדאללה מוטלאק היה ביניהם. הוא התחיל לדבר עם הישראלים וביקש מהם בעברית שישחררו את חמוזה ויכלו לדרכם. שכן שלנו בשם פארוק עבדאללה מוסטפא נגיב התקרב אליהם וניסה להפחיד אותם.

3. מת"ק: משרד תיאום וקישור.

לא ראיתי שום פגיעה אחרת בראשו. העיניים שלו היו פתוחות וגם הפה היה פתוח. לא ראיתי את שאר גופו ולא רציתי לראות. זה היה רק לכמה שניות ומיד חזרנו הביתה. הם אמרו לנו שלמחרת בשעה 01:00 בבוקר נקבל את הגופה בראמלה.

למחרת נסענו לראמלה. חאגי איסמאעיל, ג'יבריל רג'יב ואבו פראס, המושל של ראמלה, אמרו לנו שהישראלים מסרבים למסור לרשות את הגופה. סיכמנו ביחד שהמשפחה לא תקבל בשום פנים ואופן את הגופה ישירות, בלי שהיא תועבר דרך הרשות.

בסביבות השעה 14:30-15:30 הגיעו לכפר רופא צבאי פלסטיני ומנהל המשרד של חאגי איסמאעיל. נסענו יחד איתם בליווי צבאי לבית-החולים הדסה. ליוו אותנו שני ג'יפים של מג"ב, אחד נסע לפנינו ואחד אחריו. העניין בבית החולים לקח חצי שעה והדרך הלך וחזר לקחה יותר משעתיים. נדמה לי שהם רצו להאריך את הדרך כדי להגיע אל הכפר בערב. הם התחילו להסתובב בתוך ירושלים וגם נסעו לאט במיוחד, פחות מחמישים קילומטר לשעה. אינני יודע עם הרופא הצבאי הפלסטיני בדק את הגופה. התפקיד שלו שם היה בעיקר רשמי.

נסענו לראמלה ומשם, בלי הג'יפים של מג"ב, לכיוון הכפר. בסביבות השעה 18:00 התקיימה ההלוויה בכפר. היא נמשכה יותר משעה.

עד היום לא קיבלנו שום מסמכים רפואיים. אני ביקשתי מאבנר, קצין מהמינהל, את המסמכים והוא אמר שישלח לי אותם.

אם אקבל רשות מג'יבריל רג'יב ומחאגי איסמאעיל אסכים להוצאת הגופה מהקבר לנתיחה. מלכתחילה לא היתה לנו התנגדות לנתיחה הגופה, אבל הסמכנו את הרשות לטפל בעניין. אינני יודע למה קברו בלי נתיחה. חשבתי שהם ידאגו לזה.

התקשרתי לקצין בשם אלדד מהצד הישראלי של המת"ק והודעת לי מה קורה. התקשרתי שוב לכפר. אמרו לי שיש נפגעים. מיד התקשרתי שוב לאלדד, וביקשתי ממנו לשלוח אמבולנסים. זה היה ממש בתחילת התקרית. התקשרתי גם לסהר האדום ביריחו כדי שהם יבקשו מאנשי הסהר האדום של אל-בירה לנסוע לחיזמה. אני המשכתי להתקשר ולקבל שיחות.

ידעתי שאחי הוא בין הפצועים. אחרי 10 דקות הגיע חבר שלי להחליף אותי ואני עזבתי את המקום. נסעתי באוטו הפרטי שלי לכיוון הכפר. בכניסה הראשית לכפר היה ג'יפ מג"ב. שוטרי המג"ב סירבו לתת לי להיכנס. התחלתי להסביר להם אך הם סירבו. נסעתי מדרך אחרת. נכנסתי לכפר והתחלתי להתקשר לבתי-החולים ולנפגעים. הבן של אחי מוחמד, נאדי, שנסע איתו לבית-החולים התקשר והודיע לנו שמוחמד נפטר.

ג'יבריל רג'יב הגיע מיד לכפר והסמכנו אותו לטפל בעניין. רביע, מהמינהל האזרחי, התקשר אלינו. הוא דיבר עם בן אחי כדי להסדיר את מסירת הגופה. באותו לילה נסעתי עם עבד אל-מג'יד, גם הוא בנו של אחי, אל הצומת של הכפר. פגשנו שם את קצין המינהל רביע ונסענו יחד איתו לכיוון המחסום. רביע דרש שניקה את הגופה ונקבור אותה מיד. אני סירבתי. הוא אמר: אתם חייבים. אמרתי לו: תקבור אותו אתה עם החיילים שלך. בכלל לא דיברנו על נושא נתיחת הגופה.

נסענו ביחד אל בית-החולים. אני באוטו שלי והוא באוטו שלהם. הסכמנו לנסוע לבית-החולים אחרי שהוא אמר שיש הסכם עם הרשות. דיברתי עם אנשי הרשות והם אמרו לי לקחת את הגופה.

באותו לילה נכנסנו אני ובנו של מוחמד לחדר המתים בבית-החולים וראינו את הגופה. על הפנים של מוחמד ראיתי רק שריטה אחת עם דם מתחת לעין השמאלית.

"אם חובה היא על אדם שלא לעשות יותר מאשר דרוש במידת הסבירות כדי להדוף סכנה שכבר נוצרה, על אחת כמה וכמה עליו למנוע היווצרות סכנה דומה מראש, ולהימנע מלהביא עצמו מיזמתו למצב שממנו צפויה הסכנה. מעשה אלימות שנעשה על-ידו בנסיבות כאלה, אין לומר עליו שהוא נעשה רק כדי למנוע נזק מעצמו.

— דברי השופט משה לנדוי בע"פ 410/71

מרדכי הורביץ נ. מדינת ישראל פ"ד כו (1) 624, 628.

חקירת האירוע על-ידי הוועדה המיוחדת שמינה אלוף פיקוד המרכז ועל-ידי מצ"ח, מתנהלת בצורה תמוהה. עד ליום פרסום דו"ח זה, שבוע לאחר האירוע, לא הגיעו חברי הוועדה או חוקרי מצ"ח לכפר לצורך גביית עדויות ובדיקת זירת האירוע. אולם, לפי פרסומים בעיתונות דבר זה לא מנע מחברי הוועדה להגיע למסקנה שהחייילים הותקפו והיו נתונים לסכנת חיים, ולפיכך היה הירי מוצדק.⁴

מן הפרסומים בעיתונות עולה גם שהוועדה קיבלה בלא כל הסתייגות את הטענה שאל-חילו מת כתוצאה מהירי ברגלו, זאת למרות קביעת רופאי בית-החולים הדסה, כי הסבירות שזוהי סיבת המוות, הינה נמוכה ביותר. הפרקליטות הצבאית לא טרחה, למרות הכלים המשפטיים העומדים לרשותה, לדאוג לביצוע נתיחה פתולוגית בגופתו של מוחמד אל-חילו, דבר שיכול היה לקבוע את סיבת המוות. זאת ועוד, המשפחה מכחישה כי התנגדה לביצוע הנתיחה, כטענת דובר צה"ל.

יש לראות בחומרה רבה את פעולתם האלימה של החייילים בתוך הכפר, שגרמה למותו של מוחמד אל-חילו ולפציעתם של שלושה אנשים נוספים. הטענה שהחייילים ירו בתושבי הכפר והיכו חלק מהם משום שנשקפה להם סכנת חיים, אינה עולה בקנה אחד עם העדויות, ועם העובדה שאיש מתושבי הכפר, שכביכול איימו על חיי החייילים, לא נעצר לאחר האירוע. יש לזכור גם כי לחייילים עמדה במהלך כל האירוע האפשרות לסגת או להזעיק עזרה.

מיד לאחר האירוע פירסם דובר צה"ל הודעה בנוסח הבא. "כח צה"ל שהיה בפעילות סמוך לכפר חיזמא שבאזור רמאללה הותקף ע"י תושבים פלסטינים. הכח הגיב באש ומהירי נהרג פלסטינאי ונפצעו שלושה, אחד באורח בינוני-קשה, שניים באורח קל."

מן העדויות שהובאו לעיל ומן והמידע שנמסר בעיתונות בימים שלאחר האירוע, עולה כי אף לא אחד מן הפרטים שנמסרו בהודעה זו עומד במבחן המציאות:

- חיילי המסתערבים לא נכנסו לכפר במסגרת "פעילות" אלא במסגרת אימון;
- החייילים לא הותקפו על-ידי תושבי הכפר, אלא תקפו אותם ללא כל פרוקובקציה מצידם, לקחו בני-ערובה, וירו על התושבים האחרים, שניסו לחלצם בדרכי שלום;
- אל-חילו, שנהרג באירוע, לא מת מהירי, אלא, ככל הנראה, מחנק כתוצאה משיבת החייל על עורפו, או מהמכות שהנחית זה על ראשו.

דובר צה"ל לא הוציא הודעה נוספת לאחר האירוע, שתתקן את הנאמר בהודעה הנ"ל. **בצלם** התריע כבר בעבר על-כך שדובר צה"ל מוסר לתקשורת מידע מטעה המבוסס על דיווחים מסולפים של הכוחות בשטח, או — חמור מזה — נועד לחפות ביודעין על פעולות בלתי-חוקיות. **בצלם** שב וקורא לדובר צה"ל לבדוק את אמינות המידע שבידיו ולהימנע מפרסום מידע שגוי ומגמתני.

4. ר' למשל הארץ, 2.3.97.

המשפחה שיאפשר את הוצאת הגופה מהקבר לנתיחה פתולוגית. בתום החקירה יש להעמיד לדין את אלה שיימצאו אחראים למותו של אל-חילו. במסגרת החקירה יש לבדוק הן את פעולת החיילים בכפר באירוע זה והן את שיטות הפעולה והאימונים של יחידות המסתערבים בכלל. מובן שיש לאסור מכל וכל הסתננות של חיילים ליישובים פלסטיניים לצורך אימונים.

בצלם רואה בחומרה יתרה את העובדה שצה"ל שולח חיילים בלבוש אזרחי להתאמן בהסתננות לתוך אוכלוסייה אזרחית חפה מפשע, תוך נטילת סיכון מחושב של חשיפתם, והיווצרות עימות שבו ייפגעו אזרחים על לא עוול בכפם. שיטת אימונים זו מבטאת את זלזולו הנפשע של צה"ל בחייהם של הפלסטינים. **בצלם** קורא לרשויות לבצע חקירה אמיתית ומעמיקה של האירוע, במסגרתה יש לנסות ולהגיע להסדר עם

בצלם, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי גוף רחב של משפטנים, אנשי רוח, עיתונאים וחברי כנסת. **בצלם** שם לו למטרה לתעד ולהביא לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב את הפרות זכויות האדם בשטחים. נתוני **בצלם** מבוססים על עבודת שטח ותחקירים עצמאיים וכן על מקורות ישראליים רשמיים, עיתונות ונתוני מקורות פלסטיניים, במיוחד ארגוני זכויות האדם PHRIC ואל-חאק.
